

Att skapa egna möjligheter

Hur bättre villkor för företagare
kan lyfta integrationen

Nima Sanandaji

FORES

Att skapa egna möjligheter - hur bättre villkor för företagare kan lyfta integrationen

av Nima Sanandaji

1:a upplagan, 1:a tryckningen

Fores, Bellmansgatan 10, 118 20 Stockholm

08-452 26 60,
brev@fores.se
www.fores.se

Tryckt hos ScandBook AB, Falun 2015
ISBN: 978-91-87379-26-0

Fritt tillgängligt med vissa rättigheter förbehållna. Fores vill ha största möjliga spridning av de publikationer vi ger ut. Därför kan publikationerna utan kostnad laddas ner via www.fores.se. Enstaka exemplar kan också beställas i tryckt form via brev@fores.se. Vår hantering av upphovsrätt utgår från Creative Commons Erkännande-licekommersiell-inga bearbetningar 3.0 Unported License (läs mer på www.creative-commons.se). Det innebär i korthet att det är tillåtet att dela, det vill säga att kopiera, distribuera och sända verket, på villkor att FORES och författaren anges, ändamålet är icke kommersiellt och verket inte förändras, bearbetas eller byggs vidare på.

Nima Sanandaji

Att skapa egna möjligheter

hur bättre villkor för
företagare kan lyfta
integrationen

Om Fores

En grön och liberal tankesmedja

Fores – Forum för reformer och entreprenörskap – är en grön och liberal tankesmedja som vill förnya debatten i Sverige med tro på entreprenörskap och människors möjligheter att själva forma sina liv.

Miljö och marknad, migration, företagandet i civilsamhället, integritet, jämställdhet, global demokratisering och moderniserad välfärd – det är några av de frågor vi jobbar med. Vi är en öppen och oberoende mötesplats för samhällsengagerade, debattörer, akademiker och beslutsfattare i hela Sverige.

Tillsammans med personer i hela Sverige ska vi hitta lösningar på hur Sverige kan möta de utmaningar som globaliseringen och klimathotet innebär. Vi fungerar som en länk mellan nyfikna samhällsmedborgare, debattörer, entreprenörer, beslutsfattare och seriös forskning. Fores producerar böcker och arrangerar seminarier och debatter.

Besök gärna vår webbplats www.fores.se

Innehåll

Om författaren	xi
Om rapporten	xiii
Förord	xv
Sammanfattning	xxi
Kapitel 1. Inledning	1
Kapitel 2. Integration och företagande	5
Kapitel 3. Företagande bland personer med utländsk bakgrund i Sverige	11
Kapitel 4. Nödvändighetsbaserat eller möjlighetsbaserat?	19
Kapitel 5. Från nödvändighet till möjlighet	29
Kapitel 6. Hindren i vägen för företagare med utländsk bakgrund	35
Kapitel 7. Hur kan förutsättningarna stärkas?	41
Referenser	47

Om författaren

Nima Sanandaji är teknologie doktor vid KTH och har tidigare också forskat vid Chalmers och Cambridge University. Han är research fellow vid den brittiska tankesmedjan Center for Policy Studies. Nima har skrivit 15 böcker och en rad rapporter som berör olika samhällsfrågor, som kvinnors karriärmöjligheter, entreprenörskap och förebyggande satsningar mot framtida utanförskap. Han har tidigare gett ut boken »Entreprenörer som går mot strömmen« hos Fores. Läs mer på www.sanandaji.se

Om rapporten

Den här rapporten ges ut inom ramen för Fores program för migration och integration. Rapporten är finansierad av den referensgrupp som finns kopplad till programmet. Referensgruppen består av representanter för ett tiotal organisationer och företag, som har haft möjlighet att träffa författaren och lämna synpunkter och förslag.

För att säkerställa en god vetenskaplig nivå granskas alla Fores publikationer av minst två sakkunniga och anonyma externa granskare. Fores har en forskningsledare som ansvarar för rutiner för granskning och även har läst rapporten. Författaren står själv för det slutgiltiga innehållet.

Förord

Den här rapporten landar vid en tidpunkt när invandring och integration diskuteras som aldrig förr. Många funderar över hur vi ska hantera de stora flyktingströmmar som nu kommer till Sverige. Det handlar dels om bekymmer med den första tiden i Sverige, då det är svårt att hantera så många asylsökande på en gång, men också om den mer långsiktiga utmaningen att så många som möjligt ska bli självförsörjande.

Alltför många är arbetslösa i Sverige, och situationen är särskilt allvarlig bland dem som har kommit hit som flyktingar och bland deras anhöriga. Det tar ofta många år för dem att komma in på arbetsmarknaden, om de någonsin gör det.

Sverige är ett av de länder i OECD som har störst gap mellan utrikes och inrikes föddas sysselsättning. Det beror delvis på att Sverige jämfört med andra länder har mycket hög sysselsättning generellt, särskilt bland kvinnor. Ribban ligger så att säga högre här. En annan viktig förklaring är att vi i förhållande till många

andra länder har tagit emot många flyktingar och färre arbetskraftsinvandrare – arbetskraftsinvandrare har av naturliga skäl ofta ett jobb.

Det finns även andra förklaringar, där det kan finnas skäl att fundera över hur vår arbetsmarknad fungerar. Förra året jämförde välfärdsekonomen Andreas Bergh¹ OECD-länderna när det gäller gapet för både sysselsättning och arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda. De faktorer som är mest väntade enligt neoklassisk nationalekonomisk teori verkar alla ha ett visst förklaringsvärde: generösa socialbidrag, sammanpressad lönestruktur och bred kollektivavtalstäckning, vilket innebär regler som gör anställningar dyrare och krångligare. Detta ligger i linje med andra studier som citeras i artikeln. Däremot verkar främlingsfientlighet, utbildningsnivå hos utrikes födda och deras andel av befolkningen inte vara viktiga för skillnaderna mellan länderna (vilket inte är detsamma som att de är oviktiga faktorer).

Företagande kan fungera som ett sätt att gå runt hinder som diskriminering, höga lägstalöner, arbets-tidsregleringar och annat. Företagaren ställer sig utanför regelverken och ordnar sin egen försörjning. Det kan kallas brödfödeföretagande eller nödvändighets-baserat företagande. Det kan vara tufft för företagaren,

1. Bergh, Andreas (2014): "Utlandsföddas svårigheter på den svenska arbetsmarknaden - partiernas lösningar är otillräckliga", Ekonomisk debatt 4/2014.

med låga inkomster och långa arbetsdagar, samtidigt som det är en viktig väg ur utanförskap. En viktig poäng i denna rapport är att det dessutom i många fall kan övergå i ett möjlighetsbaserat företagande, där verksamheten blir en framgångshistoria både för företagaren och samhällsekonomin.

Rapporten är en gedigen genomgång av statistik och fakta om utrikes föddas företagande i Sverige, utan att för den skull ha ambitionen att vara en översikt av all den svenska och internationella forskning som finns på området. Läsaren får med sig viktiga resonemang om andelen företagare, vilka branscher de är verksamma i och vilka hinder de möter. Här kommer vi också till den avslutande poängen. Det finns rätt starka argument emot säråtgärder för företagande bland utrikes födda, både rättviseskäl och att det är en mycket heterogen grupp. Men överlag kan de gynnas särskilt av åtgärder som vore bra för företagandet i allmänhet, som bättre tillgång till kapital och enklare regler.

Enklare regler för företagare har länge varit ett uttalat mål i svensk politik, men har visat sig lättare att utlova än att genomföra. När alliansregeringen tillträdde 2006 fanns ett tydligt löfte om att regelbördan skulle minskas med 25 procent, vilket inte lyckades. Vi får hoppas att denna rapport bidrar med ett ytterligare argument för att det arbetet inte får glömmas bort.

Det kan se ut som en tanke att författaren själv en

företagare med invandrarbakgrund. Men för mig är han framför allt en av de bästa i Sverige på att leta rätt på relevant forskning och statistik och sätta dem i ett intressant sammanhang, så att de kan bidra till klokare debatt och bättre beslut. Vilket råkar vara målet för den gröna och liberala tankesmedjan Fores.

Andreas Bergström

Vice vd, Fores

Sammanfattning

Internationell erfarenhet visar att eget företagande kan vara en strategi för minoriteter att kringgå diskriminering och stela strukturer på arbetsmarknaden. Det perspektivet är högst aktuellt i Sverige, där breda grupper med utländsk bakgrund upplever svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Till skillnad från många andra europeiska länder är egenföretagande i Sverige relativt sett viktigare för utrikesföddas än inrikesföddas sysselsättning. Personer med utländsk härkomst utgör enbart 7 procent av företagarna som är över 66 år, men däremot 21 procent av företagarna som är upp till 30 år gamla. Inrikesfödda är överrepresenterade bland företagare inom jordbruk, en verksamhet som tenderar att gå i arv från föräldrar till barn. Utrikesfödda utgör å andra sidan en betydande del av företagarna som driver hotell, restaurang och detaljhandel.

Preferensen att driva företag snarare än att vara anställd är starkare bland personer med utländsk

bakgrund. I denna grupp finns också starkare familjetraditioner kopplat till företagande. Individer med utländsk bakgrund startade en femtedel av de nya företagen i Sverige under 2011, det senaste året tillgänglig data existerar för. Inom byggindustrin samt vård och omsorg stod företagare med utländsk bakgrund för starten av vart fjärde nytt företag. Motiven till nyföretagande bland personer med utländsk bakgrund är ofta nödvändighetsbaserade. Trots att företagen ofta startas för att undvika arbetslöshet blir de verksamheter som överlever i regel mer lönsamma över tid. Företagen som drivs av utrikesfödda samt av personer födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar växer för närvarande snabbare än företagen som drivs av personer med svensk bakgrund. Eftersom företagande ger möjlighet till att knyta sociala nätverk kan det ses som en strategi för att göra social såväl som ekonomisk klassresa.

En jämförelse av företagare som driver enskilda firmor visar att utrikesfödda företagare, trots lägre nettoresultat, har högre omsättning och är mera benägna att anställa personal utöver företagaren själv. Det är i linje med internationell forskning som visat att de verksamheter som grupper med utländsk bakgrund grundar i regel är personalintensiva. Övergången till företagande kan sägas sammanhöra med etableringen på arbetsmarknaden på två sätt. Det första är att

eget företagande kan vara en strategi att undkomma arbetslöshet. Det andra är att integration kan öka benägenheten och förmågan att driva framgångsrika företag.

Generella förbättringar av näringsklimatet, i form av exempelvis ökad tillgång på riskvilligt kapital, kan i synnerhet gynna företagare med utländsk bakgrund. Kunskap spelar en betydande roll i sammanhanget. Tillväxtverket lyfter fram att bristande kunskaper om regelverk till och med gör det svårt för företagarna med utländsk bakgrund att presentera sin affärsidé för finansärer. Stärkta möjligheter att söka information från offentliga myndigheter kan i kombination med enklare regelverk minska barriären till framgångsrikt företagande. Även språkundervisning i svenska skraddarsytt till företagare kan fylla en viktig roll. I många enskilda fall kan personer med utländsk bakgrund ha mer omfattande kunskaper om regelverk och marknadsförutsättningar än personer med svensk bakgrund. Därför kan det vara klokt att genomföra generella satsningar, som personer oavsett bakgrund kan ta del av. Bättre förutsättningar för nya och växande företag kan bidra till att gradvis bryta ned utanförskapet. Därför är det ett relevant verktyg inte bara i näringspolitiken utan även för att främja integrationen.

Kapitel 1

Inledning

Flera grupper med utländsk bakgrund upplever svårigheter att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Resultatet är en ekonomisk och social marginalisering som ofta går i arv till de utrikesföddas barn.¹ Utrikesfödda som är högutbildade har över 8 procentenheter högre arbetslöshet i Sverige än inrikesfödda med samma utbildningsnivå. I det genomsnittliga OECD-landet är skillnaden hälften så stor. Bland personer med låg utbildningsnivå i Sverige har utrikesfödda drygt 10 procentenheter högre arbetslöshet. Det kan jämföras med en skillnad på knappt 3 procent i genomsnitt bland OECD-länderna.²

Brist på sociala nätverk, diskriminering och stela strukturer på arbetsmarknaden kan göra det svårt för personer med utländsk bakgrund att komma i arbete.

1. Rädda Barnen (2013).

2. OECD (2012).

En strategi kan då vara att driva eget. Genom att bygga upp egna verksamheter kan företagare med utländsk bakgrund skapa arbetstillfällen för sig själva liksom för andra i sin omgivning.

Som diskuteras i denna rapport visar en internationell utblick att grupper med utländsk bakgrund ofta utnyttjar företagande som en strategi att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt finns strukturella hinder i vägen för företagssamheten bland grupper med utländsk bakgrund. De regelverk som är krångliga för inrikesfödda företagare att hantera kan vara ännu svårare för personer födda i andra länder att förhålla sig till – på grund av skillnader i språkliga kunskaper, förkunskaper om regelverk samt nätverk. När ekonomin präglas av en brist på riskvilligt kapital kan i första hand tillväxtpotentialen i de företag som drivs av personer med utländsk bakgrund hämmas.

I Sverige, som upplever stora problem med utanförskapet, finns synnerligen goda skäl att bryta upp dessa strukturella hinder. Resultatet kan bli en positiv ekonomisk och social spiral hos grupper som idag möter en marginaliserad tillvaro. Ett bättre företagsklimat är

”Brist på sociala nätverk, diskriminering och stela strukturer på arbetsmarknaden kan göra det svårt för personer med utländsk bakgrund att komma i arbete. En strategi kan då vara att driva eget.

därmed en viktig pusselbit i att stärka integrationen. Det ger också möjligheten att i större utsträckning realisera fördelarna med kulturell mångfald.

Kapitel 2

Integration och företagande

Internationellt lyfts ofta företagande fram som en viktig kanal för integration.¹ En studie om den amerikanska arbetsmarknaden drog redan 1986 slutsatsen att utrikesföddas möjligheter att få arbete stärktes genom egenföretagande.² Det finns flera skäl till varför företagande spelar en betydande roll för minoriteter som upplever svårigheter på arbetsmarknaden. En anledning är att egenföretagande kan vara alternativet till arbetslöshet.³ Kloosterman och Rath lyfter fram att de företag som utrikesfödda och minoriteter grundar i många fall är personalintensiva. Ifall företagen lyckas väl har de därför potential att skapa arbetstillfällen

1. Ett perspektiv som både omfattar grupper med utländsk bakgrund samt minoritetsgrupper med inhemsk bakgrund som upplever svårigheter på arbetsmarknaden. Se exempelvis Engelen (2001), Institute for Migration and Ethnic Studies (2002) samt Zolin, Chang och Steffens (2014).

2. Borjas (1986).

3. Redan för mer än fyra årtionden sedan noterade Hagen (1971) att företagande erbjuder en möjlighet för grupper med utländsk bakgrund samt marginaliserade minoriteter att gå från att vara outsiders till insiders på arbetsmarknaden.

för många andra personer än företagarna själva.⁴ Företagande ger inte bara möjlighet till försörjning, utan också till att knyta sociala nätverk. Därför kan det ses som en strategi för att göra social såväl som ekonomisk klassresa.⁵

” Företagande ger inte bara möjlighet till försörjning, utan också till att knyta sociala nätverk. Därför kan det ses som en strategi för att göra social såväl som ekonomisk klassresa.

Det är viktigt att påminnas om att olika grupper med utländsk bakgrund skiljer sig åt. Så gör även den roll som företagande spelar för deras möjligheter på arbetsmarknaden. Av kulturella och socioekonomiska skäl finns i regel stor variation i benägenheten att driva företag bland olika grupper med utländsk bakgrund.⁶ Till och börja med kan de grupper som upplever störst problem med att etablera sig på arbetsmarknaden förlita sig mer på företagande. Att vara egenanställd kan utnyttjas som alternativ till arbetslöshet. Å andra sidan kan grupper med en stark tradition av företagande välja att driva eget även när alternativet att få en anställning är god.⁷ Fairlie och Meyer visar baserat på amerikanska data att minoritetsgrupper med goda

4. Kloosterman och Rath (2004).

5. Min (1984).

6. Se till exempel Fairlie och Meyer (1996).

7. Flera studier har belyst skillnaderna mellan olika grupper av utrikesfödda. Se till exempel Kim, Hurh och Fernandez (1989) samt Min och Bozorgmehr (2000).

ekonomiska förutsättningar är mer snarare än mindre benägna att driva eget. Det illustrerar att möjlighetsbaserade motiv till företagande kan dominera över nödvändighetsbaserade.⁸

Även de branscher där verksamheterna drivs, liksom viljan att expandera företagen, kan variera. Det finns också omfattande individuella skillnader. Personer med minoritetsbakgrund vars föräldrar har företagarbakgrund tenderar till exempel att själva i större utsträckning följa samma bana.⁹ En vanlig förklaring är att personer som tillhör olika minoritetsgrupper eller är utrikesfödda är mer riskbenägna. Riskbenägenheten behöver dock inte skilja sig bland dessa grupper och den inrikesfödda majoriteten.¹⁰ En tydlig illustration på detta i svensk kontext är att företagare med utländsk bakgrund i regel driver levebrödsföretag som exempelvis små kiosker, pizzerior eller caféer. Dessa verksamheter är arbetsintensiva men präglas samtidigt inte nödvändigtvis av hög risk.

En sannolik förklaring till varför personer med utländsk bakgrund söker sig till denna form av anställning är att verksamheterna inte kräver längre utbildning eller omfattande kunskaper om svensk arbetsmarknad. Det förefaller rimligt att den effektiva lön som företagare får i många fall kan vara under de

8. Fairlie och Meyer (1996).

9. Butler och Herring (1991).

10. Bonin m.fl. (2009).

effektiva minimilöner som gäller på arbetsmarknaden. Genom att arbeta många timmar kan företagarna med utländsk bakgrund få ihop en rimlig inkomst. Samtidigt skiljer sig, som visas i nästa avsnitt, den roll som företagande spelar för sysselsättningen för utrikesfödda mellan olika länder.

Kapitel 3

Företagande bland personer med utländsk bakgrund i Sverige

Av företagen i Sverige har 99 procent mindre än 50 anställda. Tillväxtverket har genomfört en omfattande undersökning bland 30 000 av dessa små och medelstora företag. En av de parametrar som undersökts är företagarnas bakgrund. Det visar sig att 13 procent av företagen drivs av personer med utländsk bakgrund. Med det menas individer som är födda utomlands eller födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar.¹ Det kan sättas i relation till att 18 procent av de personer som ingår i arbetskraften har utländsk bakgrund.² Ibland kan samma person driva mer än ett företag. Därför är ett annat relevant mått hur stor andel av befolkningen i arbetsför ålder som är företagare, det vill säga driver enskild firma eller eget aktieföretag. Andelen är 7,0 procent bland befolkningen född

1. Tillväxtverket (2012a).

2. SCB (2014a).

i Sverige jämfört med 5,6 procent av befolkningen född utomlands.³

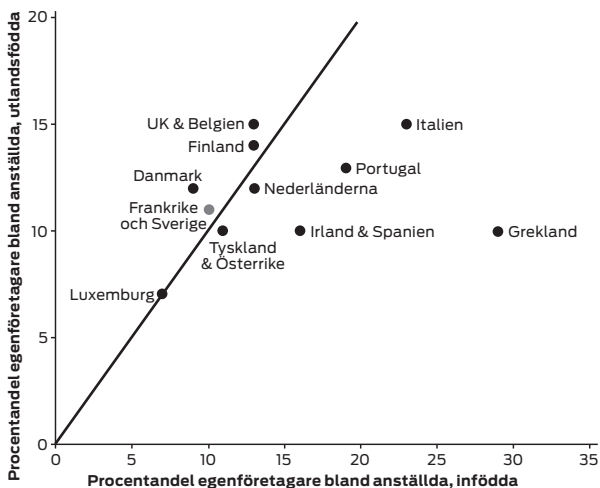
Vid en första anblick tycks alltså utrikesfödda ha lägre benägenhet att driva eget jämfört med de inrikesfödda. Skillnaden förklaras dock av att färre i den förra gruppen befinner sig i arbete. Ett annat relevant mått är andelen av samtliga förvärvsarbetande som är företagare. Statistik från SCB visar att 8,6 procent av personer födda i Sverige som förvärvsarbetade år 2012, det senaste år som data existerar för, var företagare. Det kan jämföras med 9,7 procent bland personer födda utomlands.⁴

Eurostat tar fram ett liknande mått som SCB, med något andra mätmetoder. Organisationen har sammanställt den relativa betydelse som företagande spelar för utrikesfödda och inrikesfödda på olika arbetsmarknader. I flertal europeiska länder visar det sig att en större andel av de förvärvsarbetande födda inrikes är företagare jämfört med de förvärvsarbetande som är födda utomlands. Som visas nedan är detta förhållande tydligt i länder som Grekland, Italien, Irland och Spanien. I dessa delar av Europa tenderar inrikesfödda att i betydligt större utsträckning förlita sin sysselsättning på egenföretagande jämfört med utrikesfödda som i större utsträckning är anställda. Även i Neder-

3. SCB, egna beräkningar.

4. Ibid.

Figur 1. Egenföretagandets relativa betydelse för utrikesfödda och inrikesfödda

Källa: Eurostat (2011) samt egna beräkningar. Statistik för 2009. Eftersom statistiken anges med hela procentandelar hamnar länder som Sverige och Frankrike på samma punkt.

länderna, Tyskland och Österrike är egenföretagande något viktigare för inrikesföddas än utrikesföddas sysselsättning. Sverige tillhör tillsammans med Danmark, Finland, Storbritannien och Belgien de länder där utrikesföddas sysselsättning i något större utsträckning än inrikesföddas sker genom egen företagande.⁵

Eurostats jämförelse visar på tydliga regionala skillnader i Europa. I södra Europa förlitar sig en stor del av befolkningen på drift av små företag. Framförallt är denna strategi viktig för inrikesfödda. I nordvästra

5. Eurostat (2011).

Europa tenderar nivån av egenföretagande bland inrikesfödda att vara lägre jämfört med i södra Europa. Utrikesfödda i denna del av Europa har nästan lika hög, eller ibland högre, nivå av företagande än inrikesfödda. Sverige har i likhet med Frankrike ovanligt låg andel egenföretagare bland båda grupperna, med en viss övervikt för de utrikesfödda.

Inom gruppen utrikesfödda påverkar en rad faktorer benägenheten att driva företag. Den första är vistelsetiden. Mats Hammarstedt har tidigare i en kartläggning undersökt andelen företagare bland utrikesfödda som varit i Sverige under olika långa perioder. Andelen företagare beräknades i relation till samtliga i arbetsför ålder. Personer som vistats längre perioder i Sverige visade sig i studien ha högre sannolikhet att vara företagare kontrollerat för faktorer som ålder, kön och utbildning. Förklaringen ligger enligt Hammarstedt i att utrikesfödda ofta saknar både de kunskaper och de resurser som krävs för att satsa på företa-

” Övergången till företagande kan alltså sägas sammanhöra med etableringen på arbetsmarknaden på två sätt. Det första är att eget företagande kan vara en strategi att undkomma arbetslöshet. Det andra är att integration kan öka benägenheten och förmågan att driva framgångsrika företag.

gande.⁶ Övergången till företagande kan alltså sägas sammanhålla med etableringen på arbetsmarknaden på två sätt. Det första är att eget företagande kan vara en strategi att undkomma arbetslöshet. Det andra är att integration kan öka benägenheten och förmågan att driva framgångsrika företag.

Skillnaderna i andelen företagare är även stora beroende på vilken åldersgrupp som studeras. Bland företagare som är 66 år eller äldre drivs enbart 7 procent av företagen av personer med utländsk bakgrund. Andelen är 14 procent bland individer mellan 31 och 65 år. Bland dem som är upp till 30 år gamla drivs 21 procent av företagen av personer med utländsk bakgrund.⁷ Skillnaderna kan delvis förklaras med att personer med utländsk bakgrund har en något yngre medelålder. De reflekterar också att företagande är relativt sett viktigare för yngre med utländsk bakgrund och för äldre med svensk bakgrund.

Viljan att vara företagare är något högre bland personer med utländsk bakgrund. En rapport som Tillväxtverket publicerade år 2013 visar att 48 procent av personer med svensk bakgrund kan tänka sig att bli företagare, medan 31 procent helst vill vara företagare. Det kan jämföras med 51 respektive 39 procent bland personer med utländsk bakgrund.⁸ Bland både per-

6. Hammarstedt (2001).

7. Tillväxtverket (2012a).

8. Tillväxtverket (2013).

soner med utländsk och svensk bakgrund är andelen företagare högre bland män än bland kvinnor.⁹ Kvinnor driver 24 procent av företagen vars ägare har utländsk bakgrund. Det är något mer än bland företagare med svensk bakgrund, där kvinnor driver 22 procent av företagen.¹⁰

Branschskillnaderna är mer påtagliga. En studie från 2004 visar Andersson och Wadensjö att betydligt fler av de inrikesfödda företagarna verkar inom jordbruk och byggverksamhet. I både Sverige och Danmark utgör jordbrukare nära en fjärdedel av företagarna bland de inrikesfödda. Jordbrukare utgör dock bara en marginell grupp (knappt 7 procent i Danmark och knappt 3 procent i Sverige) bland de utrikesfödda företagarna. Bland de utrikesfödda företagarna är det å andra sidan betydligt vanligare att verka inom detaljhandel samt hotell- och restaurangverksamhet. Samma förhållande gäller i Danmark.¹¹

Förutom företagande inom jordbruk, som tenderar att gå i arv från föräldrar till barn, tycks således egenföretagande spela en viktigare roll för utrikesfödda. En rapport som Visita publicerade 2014 beräknar som exempel att 2 procent av de svenskfödda företagarna verkar i hotell och restaurang. Det kan jämföras med nära 17 procent i genomsnitt för utrikesfödda

9. Se till exempel Hammarstedt (2004).

10. Tillväxtverket (2012a).

11. Andersson och Wadensjö (2004).

företagare. Bland företagare födda i Turkiet verkar hela 60 procent inom hotell och restaurang.¹² Är då företagande bland grupper med utländsk bakgrund ett genomgående positivt fenomen? Frågan är värd att ställa, eftersom det finns tecken på att det i stor utsträckning rör sig om så kallad nödvändighetsbaserat företagande.

12. Visita (2014).

Kapitel 4

Nödvändighetsbaserat eller möjlighetsbaserat?

Många individer med utländsk bakgrund söker sig till företagande eftersom alternativet är arbetslöshet. Nödvändighetsbaserade motiv till företagande är viktiga för personer med utländsk bakgrund även i tider då konjunkturen är stark i svensk ekonomi. I en offentlig studie från 2005 framkom som exempel att nära hälften av de kvinnliga iranska företagarna var personer som innan de startade företagen hade varit arbetslösa.¹ Internationellt har frågan om utrikesföddas och minoriteters nödvändighetsbaserade företagande länge lyfts fram.²

Det finns tecken på att högre nivåer av företagande bland grupper med utländsk bakgrund både kan förklaras av svårigheter att komma i arbete och andra faktorer, som en kulturell benägenhet att före-

1. Nutek (2005).

2. Moore belyste exempelvis frågan redan 1983.

dra företagande.³ Andersson och Wadensjö har som exempel visat att egenanställda utrikesfödda har lägre inkomster än andra grupper av anställda utrikesfödda i Sverige. Bland barnen till utlandsfödda finner dock forskarna ingen sådan effekt för vare sig personer vars föräldrar har sina rötter i andra västerländska länder eller vars föräldrar är födda utanför västvärlden. Bland den första generationen men inte den andra tycks företagande vara ett sätt att få arbete för de individer som upplever störst utmaningar på arbetsmarknaden.⁴

Motiven till företagande är viktiga att betrakta. Det är en skillnad på om individer startar företag för att realisera en vision, eller om de gör så eftersom alternativet att finna en anställning inte är öppen för dem. I det senare fallet kan individen och samhällsekonomin sägas ha behov av förbättrade förutsättningarna på arbetsmarknaden, så att alternativet att få en anställning ökar. Det är rimligt att anta att individen kan vara mer produktiv som anställd än som företagare i de fall där motivet till företagande är nödvändighets-

” *Personer med utländsk bakgrund står för en betydande del av nyföretagandet i Sverige. Under 2011 startade individer med utländsk bakgrund en femtedel av de nya företagen i Sverige.*

3. Se till exempel Fairlie och Meyer (1996) samt Razin och Langlois (1996).

4. Andersson och Wadensjö (2004). Författarna tittar såväl på individer som har en och två föräldrar födda utomlands.

Tabell 1. Andel företag startade av personer med utländsk bakgrund (procent)

Transportföretag	42
Hotell och restauranger	37
Byggindustri	24
Enheter för vård och omsorg	24
Handel	22
Tillverknings- och utvinningsindustri	18
Personliga och kulturella tjänster m.m.	18
Företagstjänster	18
Kreditinstitut och försäkringsbolag	17
Utbildningsväsendet	17
Fastighetsbolag	16
Informations- och kommunikationsföretag	14
Okänd bransch	9
Jordbruk, skogsbruk och fiske	7
Företag inom energi och miljö	4
Totalt	20

Källa: SCB (2014b) och egna beräkningar. Data anges för året 2011, det senaste året tillgänglig data existerar för i skrivande stund. Företagare vars bakgrund är okänd har exkluderats från statistiken. Utgångspunkten är Tillväxtverkets mätning över vem som driver nystartade företag. Enskilda firmor liksom aktiebolag inkluderas.

baserat. Samtidigt är det som regel ett bättre val att vara egenanställd än att inte vara anställd alls. Undantaget är de fall där företag drivs med förlust under långre tid.

Personer med utländsk bakgrund står för en betydande del av nyföretagandet i Sverige. Under 2011 startade individer med utländsk bakgrund en femtedel av de nya företagen i Sverige (se tabellen ovan). Totalt rörde det sig om drygt 14 000 företag. Detta inkluderar runt fyra av tio företag inom transport samt hotell och restauranger. Inom byggindustrin samt vård och

omsorg stod företagare med utländsk bakgrund för uppstarten av vart fjärde nytt företag.⁵

Som en aktuell undersökning av vietnamesiska företagare med utländsk bakgrund i Finland visar behöver inte nödvändighetsbaserat företagande exkludera möjlighetsbaserade motiv. Intervjuer med företagarna visade att de delvis motiverades att driva eget för att undvika arbetslöshet. Samtidigt var andra viktiga motiv att erhålla en god inkomst och nå en starkare social ställning genom framgångsrik företagande.⁶

Lina Andersson och Mats Hammarstedt har mätt den genomsnittliga nettoomsättningen bland företagare som driver enskilda firmor. Eftersom deras studie omfattar enskilda firmor är det representativt för mindre företag med mindre kapitalinvesteringar snarare än för alla företag (aktiebolag inkluderas inte). Egenanställda från Etiopien, Turkiet, Libanon, Syrien, Irak, Iran och Grekland jämförs med inrikesfödda egenanställda. Nettoomsättningen visar sig vara klart högre bland samtliga ovanstående grupper av utrikesfödda jämfört med inrikesfödda.⁷

Bland manliga företagare med enskilda firmor är skillnaden minst bland etiopiska och svenskfödda företagare. De manliga företagare med enskild firma

5. SCB (2014b).

6. Trinh (2013).

7. Andersson och Hammarstedt (2011).

som är födda i Etiopien har nämligen 13 procent högre omsättning än inrikesfödda företagare. Störst är skillnaden bland manliga företagare med bakgrund i Libanon och Turkiet, som har 83 respektive 84 procent högre omsättning än inrikesfödda. Bland kvinnliga företagare är gapen ännu större. Kvinnliga företagare födda i Turkiet har mer än dubbelt så hög omsättning som kvinnliga företagare födda i Sverige. Intressant nog visar studien att företagare födda i rika länder som Danmark, Finland och Tyskland och verksamma i Sverige har ungefär samma eller lägre omsättning som företagare födda i Sverige.⁸

Studien visar att företagarna med utomeuropeiskt bakgrund är betydligt mer benägna att anställa personal. Denna benägenhet är påtaglig både bland kvinnliga och manliga företagare. Inrikesfödda företagare med enskild firma av både könen anställer i genomsnitt 0,3 anställda förutom företagaren själv. Bland företagare med utomeuropeisk bakgrund är siffran som regel högre.⁹ Störst är skillnaden jämfört med företagare från Turkiet. Kvinnliga turkiska företagare anställer i snitt 1,1 personer vid sidan av företagaren själv. Manliga företagare födda i Turkiet anställer i snitt 1,8 personer. I genomsnitt anställer företagare från Mellanöstern drygt 0,8 personer, jämfört med 0,3

8. Ibid.

9. Undantaget är kvinnliga företagare födda i Iran, vilka i snitt anställer lika många som infödda företagare.

bland svenska företagare. Benägenheten att anställa många pekar som författarna själva noterar »mot att en ökad andel företagare med utomeuropeisk bakgrund faktiskt kan minska arbetslösheten bland utomeuropeiska invandrare«. Samtidigt visar det sig att de utrikesfödda företagarna med enskilda firmor har lägre nettoresultat än sina inrikesfödda motsvarigheter.¹⁰

Studien är intressant eftersom den, genom att begränsa urvalet till enskilda firmor, sätter fokus på just små företag med lägre kapitalinvesteringar. Bland denna grupp företag visar det sig att utlandsfödda har lägre nettoresultat, men trots det högre omsättning och fler anställda i genomsnitt. Det indikerar att utlandsfödda företagare trots sämre grundförutsättningar lyckas väl med att stimulera ekonomisk aktivitet och sysselsättning. Att utlandsfödda företagare har lägre vinstmarginaler bekräftas av data från SCB över företagares vinstmarginaler. Under 2012, det

” Även i den mån utomeuropeiska utrikesfödda av nödvändighetsbaserade skäl drivs till företagande spelar deras företag en viktig roll för ekonomisk aktivitet och jobbskapande i Sverige.

10. Andersson och Hammarstedt (2011) och egen beräkning kring andel jobb som företagare från Mellanöstern i snitt skapar. Beräkningen baseras på en enkel, ovikad, snitt för företagare från Iran, Irak, Syrien, Libanon och Turkiet. Ett genomsnittligt värde av män och kvinnor bland de olika grupperna har använts.

senaste året för vilket SCB sammanställt data, hade kvinnliga och manliga enskilda näringsidkare med svensk bakgrund en vinstmarginal på 35 respektive 30 procent i sina verksamheter. Det kan jämföras med 27 och 24 procent för kvinnliga respektive manliga enskilda näringsidkare med utländsk bakgrund.¹¹

Andersson Joona har undersökt företagares inkomster efter att ha kontrollerat för individuella karaktärsdrag hos företagaren, bransch och tid för uppstart av företaget. Analysen inkluderar individer som drev företag under hela perioden 1998 till 2002. Det visar sig att utrikesfödda företagare från de nordiska länderna i snitt har 9 procent lägre inkomster jämfört med inrikesfödda företagare. Utrikesfödda företagare från Östeuropa och före detta Sovjetunionen har i snitt 30 procent lägre inkomster medan utrikesfödda företagare från Afrika och Mellanöstern har 42 procent lägre inkomster.¹² I en annan studie tittar Andersson Joona på de individer som blev företagare år 1999. Författaren kontrollerar för individuella karaktärsdrag som bransch och sysselsättning före övergången till företagande. Studien finner att det är vanligare att utlandsföddas företag blir nedlagda. Det är också vanligare att utrikesfödda företagare går från att driva eget till att bli arbetslösa.¹³

11. SCB (2014c).

12. Andersson Joona (2011).

13. Andersson Joona (2010).

Även i den mån som utomeuropeiska utrikesfödda av nödvändighetsbaserade skäl drivs till företagande spelar deras företag en viktig roll för ekonomisk aktivitet och jobbskapande i Sverige. Som diskuteras i nästa avsnitt är det även viktigt att belysa möjlighetsbaserat entreprenörskap bland grupper med utländsk bakgrund.

Kapitel 5

Från nödvändighet till möjlighet

Det finns omfattande belägg för att företagande bland personer med utländsk bakgrund åtminstone delvis har en nödvändighetsbaserad karaktär. Högutbildade utrikesfödda söker sig till exempel till företagande inom mer lågkvalificerade verksamheter, för att undvika arbetslöshet.¹ Företagare med utländsk bakgrund tycks dock med tiden få en alltmer möjlighetsbaserad framtoning i Sverige. Efendic, Andersson och Wennberg studerar, baserat på registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, samtliga företag som år 2004 var aktiebolag, inte var offentligt ägda, hade minst en anställd och färre än 100 sysselsatta. Företagen följs sedan fram till år 2008. Genom att utgå från SCB:s entreprenörskapsdatabas studeras bakgrunden över företagets »operativa företagsledare«.

1. Hammarstedt (2004;2006). Som bland annat Thomas (2009) visar kan samma fenomen även observeras i andra länder.

Därmed blir det möjligt att särskilja företag som drivs av personer med utländsk bakgrund. Studien visar att företag som drivs av utrikesfödda samt personer födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar växer snabbare än företag drivna av personer med svensk bakgrund.² En förklaring kan vara att gruppen över tid ackumulerar de kunskaper, kompetenser och ekonomiska resurser som krävs för att lyckas med företagande.

” Studien visar att företag som drivs av utrikesfödda samt personer födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar växer snabbare än företag drivna av personer med svensk bakgrund. En förklaring kan vara att gruppen över tid ackumulerar de kunskaper, kompetenser och ekonomiska resurser som krävs för att lyckas med företagande.

Företagsamheten bland personer med utländsk bakgrund kan av flera skäl ha en synnerligen betydelsefull effekt för sysselsättningen och tillväxten. Eget företagande erbjuder inte bara möjligheten för personer som annars skulle riskera arbetslöshet att få sysselsättning. Via företagande kan också arbetstillfällen skapas för bekanta och släktingar. Ofta kan företagarnas barn erbjudas möjligheten att bygga

2. Efendic, Andersson och Wennberg (2012).

vidare på familjeföretaget.³ Marginaliserade grupper kan därmed genom företagande göra en klassresa som spänner sig över flera generationer.

Lina Andersson och Mats Hammarstedt har publicerat en unik studie om företagandet i Sverige som omfattar tre generationer. Författarna visar att en pappa som själv har varit företagare ökar sannolikheten till företagande i nästa generation. Det gäller bland såväl personer med svensk som utländsk bakgrund. Bland dem som har utländsk bakgrund finns rentav en koppling som sträcker sig över tre generationer. En farförälder som varit företagare ökar nämligen sannolikheten till företagande. Denna länk finns inte bland företagare med svensk bakgrund. Intressant nog tenderar personer med svensk bakgrund ofta att driva företag i samma verksamheter som sina föräldrar. Personer med utländsk bakgrund har förvisso starkare tendens att följa sin familjs företagartidition. Samtidigt är de mer sannolika att driva företag i andra verksamheter än de som deras föräldrar och farföräldrar har varit verksamma inom.⁴ Det indikerar att länken inte bara handlar om att barnen ärver sina föräldrars företag, eller deras specifika kunskaper om att driva eget i en viss bransch. Tidigare generationers företagande kan på en djupare nivå stärka benägenhe-

3. Se Rajjman och Tienda (2000).

4. Andersson och Hammarstedt (2010).

ten att driva eget bland personer med utländsk bakgrund.

Diversitet bland företagare kan också potentiellt leda till samhälls-ekonomiska fördelar. Personer med utländsk

bakgrund kan dra nytta av unika internationella nätverk och språkliga kunskaper för att bygga upp handelsrelationer till omvärlden. Kulturella särdrag, som exempelvis annorlunda matkultur, kan ibland omsättas till framgångsföretagande. Starka familjenätverk kan ge konkurrensfördelar åt de familjeföretag som ofta drivs av personer med utländsk bakgrund.⁵ Dessa perspektiv bör självklart sättas i rätt sammanhang. Det är i grunden inte diversitet i bakgrund, utan snarare i kompetenser, kunskaper, språkliga färdigheter och nätverk, som kan främja framgång i arbetslivet.⁶

Förutsättningen för att fördelarna med diversitet ska realiseras är att företagarna med utländsk bakgrund lyckas hantera de strukturella utmaningar som de möter. Som diskuteras i nästa avsnitt är hindren i vägen för företagarna med utländsk bakgrund i grun-

” Förutsättningen för att fördelarna med diversitet ska realiseras är att företagarna med utländsk bakgrund lyckas hantera de strukturella utmaningar som de möter.

5. Werbner (1984 och 1990) samt Smallbone, Kitching och Athayde (2010). Khosravi (1999) diskuterar kopplingen till företagare med iranskt bakgrund i Sverige.

6. Så är också fallet för de fördelar som diversitet bland medarbetarna kan skapa i en organisation. Se Lee och Nathan (2010).

den samma som för företagare med svensk bakgrund. Däremot kan utmaningar som byråkratiska regelverk och bristande tillgång på riskvilligt kapital i synnerhet påverka personer som har utländsk bakgrund.

Kapitel 6

Hindren i vägen för företagare med utländsk bakgrund

I grund och botten möter företagare med utländsk bakgrund mycket likartade möjligheter och utmaningar i sin vardag som företagare med svensk bakgrund.¹ Ett generellt gott företagsklimat möjliggör framgångsrikt företagande i båda grupperna. Vissa hinder kan dock i synnerhet påverka den genomsnittliga företagaren med utländsk bakgrund. Ett exempel är tillgången på finansiellt kapital. Många företagare upplever att deras verksamheter har förutsättningar att utvecklas, men att denna möjlighet inte kan realiseras eftersom de inte kan få ihop nödvändigt kapital. Svårigheten att få ihop kapital är också en betydande förklaring till att i synnerhet personer med utländsk bakgrund drar sig för att satsa på eget företagande.²

1. Som Jones och Ram (2007) lyfter fram finns en tendens att betrakta minoritetsgruppers företagande som ett unikt fenomen. I själva verket är förutsättningarna och motiven mycket liknande de för företagare i allmänhet.

2. Tillväxtverket (2013).

Även internationellt har det påvisats att grupper med utländsk bakgrund och marginaliserade minoritetsgrupper har svårare att få ihop tillräckligt kapital för att lyckas med sina företag.³

Tillväxtverket skriver följande om utmaningarna med tillgång till kapital i Sverige: »Företagare med utländsk bakgrund upplever tillgången till lån och krediter som ett större tillväxthinder än övriga företagare. Knappt hälften av företagarna med utländsk bakgrund (46 procent) upplever tillgången till lån som ett litet eller stort hinder. Motsvarande andel bland övriga företagare (38 procent) är väsentligt lägre. I gruppen företagare med utländsk bakgrund uppger drygt 40 procent att tillgången till ägarkapital utgör ett litet eller stort hinder för tillväxt. En betydligt lägre andel i gruppen övriga företagare upplever ägarkapital som ett tillväxthinder (32 procent).«⁴ Det kan finnas rationella skäl hos långivare och investerare att vara försiktiga med att investera i företag som drivs av personer med utländsk bakgrund. Som tidigare noterats tenderar lönsamheten bland dessa företag vara lägre. Dessutom kan personer som varit i Sverige en kortare tid

” *I många fall kan humankapital vara viktigare än finansiellt kapital.*

3. Smallbone m.fl. (2003).

4. Tillväxtverket (2014).

och har en svag socioekonomisk ställning ha mindre eget kapital. Därför kan de ha svårare att till exempel pantsätta sin bostad eller annan egendom för att öka chanserna att beviljas lån.

Det är rimligt att en del företag som ansöker om lån inte får det. En bedömning bör göras på marknaden av vilka verksamheter som faktiskt har förutsättningar att betala tillbaka lån, eller för den delen ge retur på investeringar, och vilka som inte har det. För att få fart på investeringar överlag finns samtidigt skäl att verka för att stärka tillgången på riskvilligt kapital i Sverige. Det kan också vara klokt att på olika sätt stimulera hushållen att öka sitt sparande. Bristen på eget sparande bland hushållen i Sverige är en förklaring till varför företagare har svårt att förlita sig på egna resurser, eller kapital som vänner och släktingar kan bidra med, för att starta och driva verksamheter. Detta hinder är i synnerhet påtagligt för just företagare som har utländsk bakgrund.

I många fall kan humankapital vara viktigare än finansiellt kapital. Med det menas att företagens framgång påverkas av de kunskaper, förmågor och nätverk som företagaren samt medarbetarna besitter.⁵ En studie i Finland har på basis av intervjuer med utlandsfödda företagare visat hur bristen på vissa former av humankapital kan minska tillväxtpotentia-

5. Kim, Aldrich och Keister (2006).

len. Studien finner att bristande språkliga kunskaper samt otillräcklig kunskap om det finska samhället ses som hämmande faktorer av utlandsfödda företagare.⁶ Tillväxtverket lyfter fram att bristande kunskaper om regelverk till och med gör det svårt för företagarna med utländsk bakgrund att presentera sin affärsidé för finansiärer.⁷

För att lyckas som företagare är det viktigt att utrikesfödda har haft tid och möjlighet att lära sig hur samhället i Sverige fungerar. Innan individer tillgodogjort sig språkliga kunskaper och lärt sig hur olika marknader fungerar i Sverige har de svårt att klara sig på arbetsmarknaden. Företagare måste ofta ha ovanligt bred kompetens, då de sköter alltifrån kundrelationer till hantering av olika myndighetsärenden. En utmaning är att en betydande grupp även efter längre vistelsetid inte har lärt sig tillräckligt god svenska samt har begränsade kunskaper om hur samhällsinstitutioner och lagstiftningen i Sverige fungerar. Bristen på språklig och kulturell integration hämmar utlandsföddas möjligheter att driva eget.

En faktor som påverkar företagare i allmänhet är svårigheten att starta och driva företag. De regelverk som upplevs som komplicerade av företagare med inhemsk bakgrund att förstå sig på kan vara ännu

6. Aaltonen, S. och E. Akola (2012).

7. Tillväxtverket (2014).

svårare för personer med utländsk bakgrund att följa.⁸ Undersökningar visar att svårigheter att hantera regleringar, inklusive arbetsmarknadsregleringar, kan utgöra omfattande utmaningar för företagare med utländsk bakgrund.⁹ I Entreprenörskapsbarometern 2012 framkom som exempel att 32 procent av dem med svensk bakgrund som inte kunde tänka sig att bli företagare angav som orsak att det finns »många och krångliga regler att följa«. Bland motsvarande grupp med utländsk bakgrund var andelen som svarade så något högre, nämligen 39 procent.¹⁰ Hur kan då reformer utformas för att stärka förutsättningarna till företagande i allmänhet och i synnerhet bland personer med utländsk bakgrund?

8. Se till exempel Trinh (2013).

9. Se till exempel Chrysostome och Arcand (2009) och Workforce Planning Hamilton (2012).

10. Tillväxtverket (2012b).

Kapitel 7

Hur kan förutsättningarna stärkas?

En rad olika satsningar har föreslagits och genomförts i Sverige för att stimulera till företagande bland grupper med utländsk bakgrund. I många fall rör det sig om olika former av riktade lösningar, där bidrag eller subventionerade lån ges till företagarna. Trots

” *I många enskilda fall kan personer med utländsk bakgrund ha mer omfattande kunskaper om regelverk och marknadsförutsättningar än personer med svensk bakgrund. Det är vare sig klokt eller rättvist att rikta stöd till ena gruppen men inte den andra.*

den betydelse som företagande kan spela för integrationen är det dock inte säkert att riktade satsningar är den rätta vägen. Det finns en risk för att olika former av offentliga projekt skapar en skev marknadssituation. Utöver det finns en påtaglig fara med att politiker

med olika bidrag uppmuntrar arbetslösa med utländsk bakgrund att starta företag, trots att detta inte är vad dessa personer själva skulle ha valt. Resultatet kan då tänkas bli att omfattande tid och resurser investeras i företag som i slutändan aldrig lyckas.¹

Även när det kommer till rådgivning för företagare kan det finnas skäl att inte särskilja mellan de företag som drivs av personer med svensk och utländsk bakgrund. Grupperna är nämligen mycket heterogena. I många enskilda fall kan personer med utländsk bakgrund ha mer omfattande kunskaper om regelverk och marknadsförutsättningar än personer med svensk bakgrund. Det är vare sig klokt eller rättvist att rikta stöd till ena gruppen men inte den andra. I augusti 2014 utannonserade Näringsdepartementet som exempel att 80 miljoner kronor skulle användas under en period av fyra år »för att stärka invandrades företagande«. Pengarna skulle utnyttjas till bättre företagsrådgivning via Almi.² Det är möjligt att satsningen, om den genomförs rätt och når ut till företagare med störst behov av rådgivning, kan lyckas väl. Däremot är det märkligt att satsningen baseras på företagares bakgrund. Det vore rimligare, och mindre snedvridande för konkurrensen, att erbjuda samma rådgivning också till de företagare som saknar utländsk bakgrund.

1. En fråga som i USA lyfts fram av Shane (2009)

2. Näringsdepartementet (2014).

Som del av en generell strategi finns förstås möjligheten att identifiera olika gruppers behov av stöd. Olika former av regelverk som personer med utländsk bakgrund har svårt att förstå sig på eller navigera kring kan förenklas. Alternativt kan offentliga aktörer verka för att bättre informera om hur reglerna kan hantteras.³ Inom ramen för integrationsprogram kan det dessutom finnas goda skäl att omfatta språkundervisningar som är skraddarsyddade för att ge de kunskaper i svenska som krävs på arbetsmarknaden för anställda och företagare. I en kanadensisk studie identifierade utlandsfödda företagare själva möjligheten att lära sig de regelverk som styr företagets förutsättningar, liksom språkundervisning skraddarsytt för företagare, som viktiga former av offentligt stöd.⁴

Det finns stöd för att förhållandevis enkla beslut på lokal nivå kan spela en betydande roll. I Nederländerna har forskare som exempel jämfört olika stadsdelar med stor andel befolkning med utländsk bakgrund som planerades antingen före eller efter andra världskriget. Studiens utgångspunkt är att stadsplaneringen var mer flexibel före kriget. De stadsdelar som planerades innan andra världskriget har också idag färre restriktioner för var näringsverksamhet får bedrivas. De stadsdelar som byggdes efteråt har däremot tydliga

3. Marlow (1992) samt Ram och Smallbone (2002) belyser vikten av informationsarbete för att underlätta för invandrarföretagare att förhålla sig till regelverk.

4. North York Community House (2013).

regler som begränsar vilka områden som är ämnade för bostäder och vilka som är avsedda för näringsverksamheter. Denna enkla skillnad i termer av lokala regleringar visar sig ha en påtaglig inverkan på utvecklingen i stadsdelar med hög andel med utländsk bakgrund i Nederländerna. De stadsdelarna som har

” Denna enkla skillnad i termer av lokala regleringar visar sig ha en påtaglig inverkan på utvecklingen i stadsdelar med hög andel med utländsk bakgrund i Nederländerna. De stadsdelarna som har mer strikta regelverk präglas av lägre expansionsmöjligheterna bland företagen och mindre konkurrens.

mer strikta regelverk präglas av lägre expansionsmöjligheterna bland företagen och mindre konkurrens.⁵

Globalt förs idag en omfattande diskussion kring hur hanteringen av de regelverk som företagare möter på lokal nivå kan förenklas. Utgångspunkten är att skapa transparenta och enkla system, som skapar små kostnader i tid och resurser för företagare att hantera. Förbättrade förutsättningar för nya och växande företag kan genomföras på nationell liksom lokal nivå. Lokala reformer, kring alltifrån tillstånd för att driva verksamhet, planering av vilka delar av en ort där verksamheter får bedrivas, tillsynsavgifter samt lokal till-

5. Beckers och Kloosterman (2011).

lämpning av regelverk kan i synnerhet påverka de nya och mindre företagens förutsättningar. Att förbättra dessa aspekter av det lokala företagsklimatet är en väg att stärka förutsättningarna för företagande i allmänhet och för företagande bland personer med utländsk bakgrund i synnerhet.⁶

Förbättrat företagsklimat är ett bättre alternativ än att via riktade insatser försöka gynna företagare med utländsk bakgrund. En anledning är att förenklade regelverk till skillnad mot riktade insatser inte ökar den offentliga sektorns kostnader. Förenklade regelverk är också konkurrensneutrala, till skillnad mot riktade insatser som exkluderar vissa verksamheter beroende på härkomst. Bättre företagsklimat kan möjliggöra för fler personer med utländsk bakgrund som riskerar arbetslöshet att skapa egna möjligheter via företagande. I de fall företagen blir framgångsrika kan de erbjuda möjligheter till anställning till andra, vilket ytterligare minskat utanförskapet. Bättre förutsättningar kan dessutom leda till att det möjlighetsbaserade motivet stärks, så att Sverige kan dra större nytta av den entreprenöriella vilja som finns bland företagare med såväl svensk som utländsk bakgrund.

6. Se till exempel Steer (2006), Washington Policy Center (2013), Investment Climate (2013), NC SPIN (2014) samt Office of Regulatory Reforms (2014). I Sverige drivs frågan aktivt av Näringslivets Regelnämnd.

Referenser

- Aaltonen, S. och E. Akola** (2012). »Lack of trust – the main obstacle for immigrant entrepreneurship«, University of Turku, working paper.
- Andersson, L. och M. Hammarstedt** (2010). »Intergenerational transmissions in immigrant self-employment: Evidence from three generations«, *Small Business Economics*, 34;3:261-276.
- Andersson, L. och M. Hammarstedt** (2011). »Invandrades egenföretagande – trender, branscher, storlek och resultat«, *Ekonomisk Debatt* 2:31-39.
- Andersson, P. och E. Wadensjö** (2004). »Self-employed immigrants in Denmark and Sweden: A way to economic self-reliance?«, IZA Discussion paper series, nr. 1130.
- Andersson Joona, P.** (2010). »Exits from Self-employment: Is there a Native-immigrant Difference in Sweden?«, *International Migration Review*, 44;3:539-559.
- Andersson Joona, P.** (2011). »The Native-Immigrant Income Gap among the Self-Employed in Sweden«, *International Migration*, 49;4:118-143.
- Beckers, P och R C Kloosterman** (2011). »Business Spaces Between Entrepreneurs and Opportunities. The Impact of the Local Built Environment and Zoning Regulations

on Businesses in Dutch Cities«, Maastricht University och United Nations University.

- Bonin, H., A. Constant, K. Tatsiramos och K.F. Zimmermann** (2009). »Native-migrant differences in risk attitudes«. *Applied Economics Letters*, 16;15:1581-1586.
- Borjas, G. J.** (1986). »The self-employment experience of immigrants«, NBER Working Paper nr. 1942.
- Butler, J.S. och C. Herring** (1991). »Ethnicity and entrepreneurship in America: Toward an explanation of racial and ethnic group variations in self-employment«, *Sociological Perspectives*, 34;1:79-94.
- Chrysostome, E. och S. Arcand** (2009). »Survival of necessity immigrant entrepreneurs: An exploratory study«, *Journal of Comparative International Management*, 12;2:3-29.
- Efendic, N., F.W. Andersson och K. Wennberg** (2012). »Tillväxt i företag ledda av personer med utländsk härkomst i Sverige«. SCB.
- Engelen, E.** (2001). »'Breaking in' and 'breaking out': a Weberian approach to entrepreneurial opportunities«, *Journal of Ethnic & Migration Studies* 27;2:203.
- Eurostat** (2011). »Indicators of Immigrant Integration - A Pilot Study«.
- Fairlie R.W. och B.D. Meyer** (1996). »Ethnic and Racial Self-Employment Differences and Possible Explanations«, *The Journal of Human Resources*, Vol. 31;4:757-793.
- Hagen, E.** (1971). »The transition in Columbia«, i Kilby, P. red. »Entrepreneurship and Economic Development«, The Free Press, New York.
- Hammarstedt, M.** (2001). »Immigrant self-employment in Sweden – its variation and some possible determinants«, *Entrepreneurship & Regional Development*, 13;2:147-161.

- Hammarstedt, M.** (2004). »Self-employment among immigrants in Sweden – an analysis of intragroup differences«, *Small Business Economics*, 23;2:115-126.
- Hammarstedt, M.** (2006). »The predicted earnings differential and immigrant self-employment in Sweden«, *Applied Economics*, 38;6:619-630.
- Institute for Migration and Ethnic Studies** (2002). »Working on the Fringes: Immigrant Businesses, Economic Integration and Informal Practices – An International Network sponsored by the European Commission under the Targeted Socio-Economic Research Programme«, University of Amsterdam.
- Investment Climate** (2013). »Uganda Embarks on Licensing Reforms to Reduce Costs for Small Businesses«.
- Jones, T. och M. Ram** (2007). »Re-embedding the ethnic business agenda«, *Work Employment & Society*, 21;3:439-457.
- Khosravi, S.** (1999). »Displacement and entrepreneurship: Iranian small businesses in Stockholm«, *Journal of ethnic and migration studies*, 25;3:493-508.
- Kim, K.C., W.M. Hurh och M. Fernandez** (1989). »Intragroup differences in business participation: Three Asian immigrant groups«, *International Migration Review*, 23;1:73-95.
- Kim, P.H., H.E. Aldrich och L.A. Keister** (2006). »Access (not) denied: The impact of financial, human, and cultural capital on entrepreneurial entry in the United States«, *Small Business Economics*, 27;1: 5-22.
- Kloosterman, R. och J. Rath** (2004). »Immigrant Entrepreneurs: Venturing Abroad in the Age of Globalization«, Berg.

- Lee, N. och M. Nathan** (2010). »Knowledge workers, cultural diversity and innovation: evidence from London«, International journal of knowledge-based development, 1;1:53-78.
- Marlow, S.** (1992). »The Take-up of Business Growth Training Schemes by Ethnic Minority-owned: Small Firms in Britain«, International small business journal, 10;4:34-46.
- Min, P. G.** (1984). »From White-Collar Occupations to Small Business: Korean Immigrants' Occupational Adjustment«, The Sociological Quarterly, 25;3:333-352.
- Min, P.G., och M. Bozorgmehr** (2000). »Immigrant entrepreneurship and business patterns: A comparison of Koreans and Iranians in Los Angeles«. International Migration Review, 34;3:707-738.
- Moore R. L.** (1983). »Employer Discrimination: Evidence from Self-Employed Workers«, The Review of Economics and Statistics, 65;3:496-501.
- NC SPIN** (2014). »Local business taxes hurt businesses«, 2014-04-14.
- North York Community House** (2013). »DIY: Immigrant entrepreneurs are doing it for themselves«.
- Nutek** (2005). »Den invandrade tillväxtkraften – Sammanfattning av rapporten Utrikesfödda småföretagares villkor och verklighet.«
- Näringsdepartementet** (2014). »80 miljoner kronor för att stärka invandrares företagande«, Pressmeddelande 2014-08-14.
- OECD** (2012). »Indicators of integration of immigrants and their children«. Data inhämtades 2014-08-07 från interaktivt verktyg som finns tillgängligt på: <http://www.oecd.org/migration/integrationindicators>

- Office of Regulatory Reforms** (2014). »Findings of the 2014 Small Business Survey«, Rhode Island Office of Management and Budget.
- Raijman, R och M. Tienda** (2000). »Immigrants' pathways to business ownership: A comparative ethnic perspective«, *International migration review*, 34;3:682-706.
- Ram, M. och D. Smallbone** (2002). »Ethnic minority business policy in the era of the Small Business Service«, *Environment and Planning C*, 20;2:235-250.
- Razin, E. och A. Langlois** (1996). »Metropolitan characteristics and entrepreneurship among immigrants and ethnic groups in Canada«, *International Migration Review*, 30;3:703-727.
- Rädda Barnen** (2013). »Barnfattigdom i Sverige, årsrapport 2013«.
- SCB**. Statistik över andel förvärvsarbetande som är företagare.
- SCB** (2014a). »Arbetskraftsundersökningarna (AKU) 1:a kvartalet 2014 – Tema: Utrikes föddas arbetsmarknads-situation 2005-2013«, pressmeddelande från SCB 2014-06-11.
- SCB** (2014b). »Nystartade företag efter näringsgren och svensk eller utländsk bakgrund 2011«, i Excel-filen »Entreprenörskap och företagande«, senast uppdaterad 2014-06-04.
- SCB** (2014c). »Nyckeltal för enskilda näringsidkare efter svensk och utländsk bakgrund 2012«, 2014-11-03. Hämtad 2015-01-05 från: www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Temaomraden/Jamstalldhet/Fordjupningar/Entreprenor-skap-och-foretagande-/Foretagens-ekonomi/Nyckeltal-for-enskilda-naringsidkare-efter-svensk-och-utlandsk-bakgrund-2010/

- Shane, S.** (2009). »Why encouraging more people to become entrepreneurs is bad public policy«, *Small business economics*, 33;2:141-149.
- Smallbone, D., M. Ram, D. Deakins och R.B. Aldock** (2003). »Access to finance by ethnic minority businesses in the UK«, *International Small Business Journal*, 21;3:291-314.
- Smallbone, D., J. Kitching och R. Athayde** (2010). »Ethnic diversity, entrepreneurship and competitiveness in a global city«, *International Small Business Journal*, 28;2:174-190.
- Steer, L.** (2006). »Business Licensing and One Stop Shops in Indonesia«, *Business Environment*.
- Thomas, M. K.** (2009). »The impact of education histories on the decision to become self employed: a study of young, aspiring, minority business owners«, *Small Business Economics*, 33;4:455-466.
- Tillväxtverket** (2012a). »Företagare med utländsk bakgrund«.
- Tillväxtverket** (2012b). »Entreprenörskapsbarometern 2012«.
- Tillväxtverket** (2013). »Företagare med utländsk bakgrund«.
- Tillväxtverket** (2014). »En studie om förutsättningarna för samhälls-/sociala företag och företagare med utländsk bakgrund«.
- Trinh, T.Q.** (2013). »Vietnamese Immigrant Entrepreneurship in Finland: Motivation and Obstacles«, examensarbete Saimaa University of Applied Sciences.
- Visita** (2014). »Hotell- och restaurangbranschen - en jobbmotor för utlandsfödda«.
- Washington Policy Center** (2013). »Tax and Licensing Reform Bills Would Improve Our Business Climate«.

- Werbner, P.** (1984). »Business on trust: Pakistani entrepreneurship in the Manchester garment trade«, i Robin Ward och Richard Jenkins (red.) »Ethnic Communities in Business«, Cambridge University Press.
- Werbner, P.** (1990). »Renewing an industrial past: British Pakistani entrepreneurship in Manchester«, Migration, 8;1:17-41.
- Workforce Planning Hamilton** (2012). »Winning Strategies for Immigrant Entrepreneurship in Five Communities - Final Project Report«.
- Zolin, R., A. Chang och P.R. Steffens** (2014). »The role of the ethnic enclave in facilitating immigrant business performance and social integration«, i »Australian Centre for Entrepreneurship Research Exchange Conference 2014 Proceedings«, sid. 1212-1224, Queensland University of Technology.